

Stan i prognoza koniunktury gospodarczej nr 4/2021 (112)

Raporty o stanie koniunktury gospodarczej Instytutu Prognoz i Analiz Gospodarczych stanowią kontynuację projektu prognostycznego prowadzonego w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową od 1994 roku. W 2017 roku zespół prognoz makroekonomicznych wydzielił się ze struktur IBnGR, tworząc nowy ośrodek analityczny – Instytut Prognoz i Analiz Gospodarczych (IPAG). Prezentowany raport jest dziewiętnastą publikacją z tego cyklu, sygnowaną marką Instytutu Prognoz i Analiz Gospodarczych.

Prognozy Instytutu Prognoz i Analiz Gospodarczych powstały przy następujących **założeniach**:

- ewentualne obostrzenia epidemiczne podczas czwartej fali pandemii będą miały charakter regionalny i ograniczony,
- tempo wzrostu PKB w UE w latach 2021-2022 będzie zawierać się w granicach 4,5-5,0 proc.
- stopy procentowe NBP wzrosną jeszcze przed końcem 2021 r., w pierwszej połowie 2022 r. niewykluczone dalsze podwyżki.

Wpływ pandemii COVID-19 na gospodarkę

Czynnikiem w największym stopniu decydującym o stanie koniunktury gospodarczej w Polsce przez ostatnie półtora roku była pandemia koronawirusa. Mówiąc skrótowo, pierwsze cztery kwartały jej trwania, od wiosny 2020 roku do wiosny roku bieżącego, zaznaczyły się spadkiem wartości produktu krajowego brutto, będącego następstwem kilkukrotnego „zamrażania” i „odmrażania” istotnych części działalności gospodarczej, a także zakłócenia bądź zerwania łańcuchów dostaw, wynikającego z globalnej sytuacji pandemicznej. W kolejnych dwóch kwartałach, poczynwszy od wiosny 2021 roku, gospodarka polska z nawiązką odrobiła spadki narosłe w ciągu wcześniejszych kilkunastu miesięcy.

Polska doświadczona została przez kryzys relatywnie łagodniej niż większość pozostałych państw Unii Europejskiej. Prowadzony program szczepień, pomimo wciąż nie w pełni wykorzystanego potencjału, pozwala spodziewać się, że kolejne fale pandemii nie będą tak uciążliwe jak poprzednie i w mniejszym stopniu oddziaływać będą na przebieg procesów gospodarczych. Ewentualne obostrzenia prawdopodobnie będą łagodniejsze i będą wprowadzane

w skali regionalnej lub sektorowej, toteż nie powinny istotnie zagrozić wzrostowi gospodarczemu.

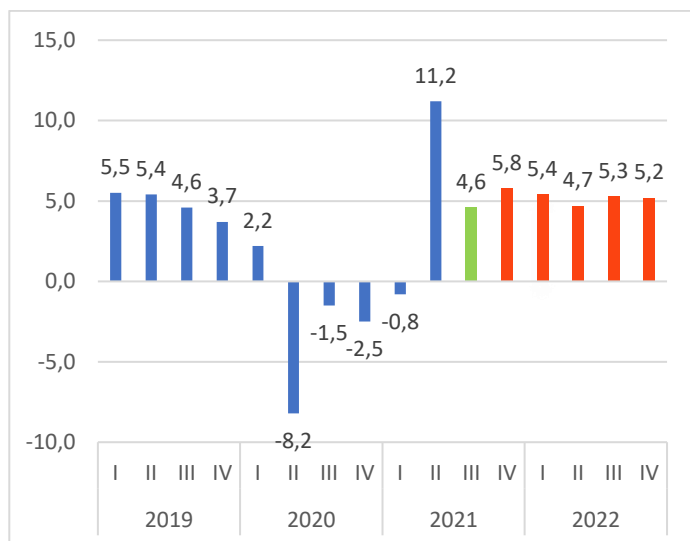
Szczegóły dotychczasowego obrazu przebiegu kryzysu wywołanego pandemią w ostatnim czasie jednak się zmieniły. Opublikowana 21 października przez Główny Urząd Statystyczny rewizja danych makroekonomicznych z rachunków narodowych zmusza do znaczącej weryfikacji dotychczasowego postrzegania niedalekiej przeszłości, co rzutuje na oczekiwania odnośnie kształtowania się sytuacji gospodarczej w najbliższych kwartałach.

Najbardziej jaskrawym tego przejawem jest obraz sytuacji w przemyśle, który dotychczas postrzegany był jako ta część gospodarki, która najlepiej poradziła sobie ze skutkami kryzysu. Najnowsze dane o wartości dodanej w przemyśle pokazują jednak, że spadek produkcji w przemyśle nie ograniczył się, jak wcześniej sądzono, do jednego kwartału, a odnotowany został we wszystkich kwartałach 2020 roku i był znacznie głębszy. W rezultacie spadek wartości dodanej w przemyśle okazał się większy niż w budownictwie i usługach rynkowych.

Kolejny kwartał z dodatnim wzrostem PKB

Według szacunków Instytutu Prognoz i Analiz Gospodarczych (IPAG), tempo wzrostu **produktu krajowego brutto** w trzecim kwartale 2021 roku wyniosło 4,6 proc. Był to drugi z rzędu kwartał, w którym tempo wzrostu gospodarczego osiągnęło dodatni wynik, po czterech wcześniejszych kwartałach spadku. W kolejnych kwartałach – w końcu 2021 roku i w roku następnym – tempo wzrostu PKB będzie dodatnie, zawierające się w granicach 4,7-5,8 proc. Oznacza to, że utrzymywać się będzie korzystna koniunktura gospodarcza. W całym 2021 roku tempo wzrostu PKB wyniesie 5,1 proc., a w 2022 roku będzie jeszcze nieco wyższe (5,2 proc.).

Tempo wzrostu PKB (% , r/r)

Źródło: GUS, IPAG

Wzrost popytu krajowego

Na dynamikę wzrostu w największym stopniu wpływa **popyt krajowy**, który od początku 2021 roku utrzymuje dodatnie tempo wzrostu, wyższe niż tempo wzrostu PKB. Sytuacji takiej należy się spodziewać również w perspektywie nadchodzących kwartałów. Po rekordowym wzroście w drugim kwartale (12,4 proc.) tempa wzrostu będą jednak nieco niższe. W całym 2021 roku tempo wzrostu popytu krajowego ukształtuje się na poziomie 6,5 proc., a w 2022 roku popyt krajowy zwiększy się o kolejne 5,3 proc.

Stabilny wzrost konsumpcji

Tempo wzrostu **spożycia w sektorze gospodarstw domowych** (czyli konsumpcji) w trzecim kwartale 2021 roku Instytut szacuje na poziomie 2,5 proc. Stanowi to konsekwencję bazy statystycznej z lat poprzednich. W kolejnych kwartałach utrzymywać się będzie stabilne tempo wzrostu, również jednak zakłócanie efektami statystycznymi. W całym 2021 roku spożycie w sektorze gospodarstw domowych wzrośnie o 5,6 proc., a w 2022 roku o 5,1 proc. Warto zwrócić uwagę, że konsumpcja była tym składnikiem popytu krajowego, który okazał się bardziej odporny na skutki kryzysu wywołanego epidemią niż inwestycje. Wpłynęło na to w dużej mierze ukierunkowanie wydatkowania środków publicznych w postaci tzw. tarcz antykryzysowych na ochronę miejsc pracy. Nieco wolniej niż spożycie

prywatne wzrastać będzie spożycie ogółem (obejmujące obok konsumpcji także spożycie publiczne, czyli w uproszczeniu – wydatki rządowe i samorządowe). W latach 2021-2022 **spożycie ogółem** wzrośnie odpowiednio o 4,7 i 4,1 proc.

Powolne odradzanie się inwestycji

Przyspieszenia tempa wzrostu w końcu 2021 roku spodziewać się należy w przypadku **nakładów brutto na środki trwałe** (czyli inwestycji). W ostatnich trzech miesiącach roku wzrosną one aż o 17,6 proc., jednak tempo to w dużej mierze stanowić będzie odbicie niskiej bazy statystycznej z roku poprzedniego. Zwiększy się dzięki temu stopa nakładów inwestycyjnych w gospodarce, jednak nie osiągnie ona jeszcze poziomu sprzed wybuchu pandemii. W 2021 roku również wartość nakładów inwestycyjnych będzie nadal niższa niż 2019 roku. W całym 2021 roku nakłady inwestycyjne wzrosną o 8,8 proc. W 2022 roku tempo wzrostu inwestycji wyniesie 7,2 proc., a poza inwestycjami prywatnymi wspierać go będą m.in. wydatki związane z początkiem realizacji programów Polskiego Ładu. Wciąż pod znakiem zapytania stoi jednak realizacja inwestycji realizowanych w ramach unijnego wsparcia odbudowy gospodarki po kryzysie pandemicznym.

Wzrost produkcji przemysłowej

Jak wspomniano na wstępie, **przemysł** początkowo wydawał się sektorem najbardziej odpornym na skutki kryzysu wywołanego pandemią, w którym sytuacja kryzysowa najszybciej została przezwyciężona. Jak wynika z najnowszych danych, kryzys był tu jednak głębszy i bardziej długotrwały. Spadki wartości dodanej notowane były we wszystkich kwartałach 2020 roku. Odbicie nastąpiło dopiero w pierwszym kwartale 2021 roku. Odnotowane zostały wówczas, zwłaszcza w drugim kwartale, spektakularnie wysokie tempa wzrostu wartości dodanej i produkcji sprzedanej. Zjawiska tego nie należy tłumaczyć wyłącznie efektem bazy statystycznej. Wpłynął na nią także wysoki wzrost eksportu oraz efekt nadrabiania opóźnionych zakupów z okresów poprzednich. Według szacunków IPAG, w drugim półroczu 2021 roku dynamika wartości dodanej będzie już niższa. W całym 2021 roku wartość dodana w przemyśle zwiększy się o 9,4 proc., a produkcja sprzedana przemysłu o 13,8 proc. W 2022 roku tempa te wyniosą odpowiednio 4,5 i 5,9 proc.

Wzrost szarej strefy w budownictwie

Obserwowana dobra koniunktura w **budownictwie**, objawiająca się m.in. wzmożonym popytem na materiały budowlane, wysoką liczbą realizowanych projektów, czy rosnącymi cenami robót i materiałów, nie znajduje odbicia w publikowanych danych statystycznych. Odnotowane w nich dynamiki, zwłaszcza na tle wcześniejszych spadków z okresu kryzysu, nie wyglądają imponująco. Tłumaczeniem tej rozbieżności może być gwałtowny rozwój szarej strefy gospodarczej w budownictwie w okresie kryzysu. Przejawia się ona m.in. zatrudnianiem pracowników „na czarno”, wypłacaniem części wynagrodzeń poza oficjalnymi umowami, czy sprzedażą materiałów i usług bez faktur i raportowania do urzędów. W konwencji publikowanych danych statystycznych, wartość dodana w budownictwie zwiększył się w 2021 roku o 5,1 proc., a w roku następnym o 6,1 proc. Produkcja sprzedana budownictwa (w pełnej zbiorowości przedsiębiorstw budowlanych) wzrosła w 2021 roku o 4,7 proc., a w 2022 roku o 6,8 proc.

Zróżnicowana sytuacja w usługach rynkowych

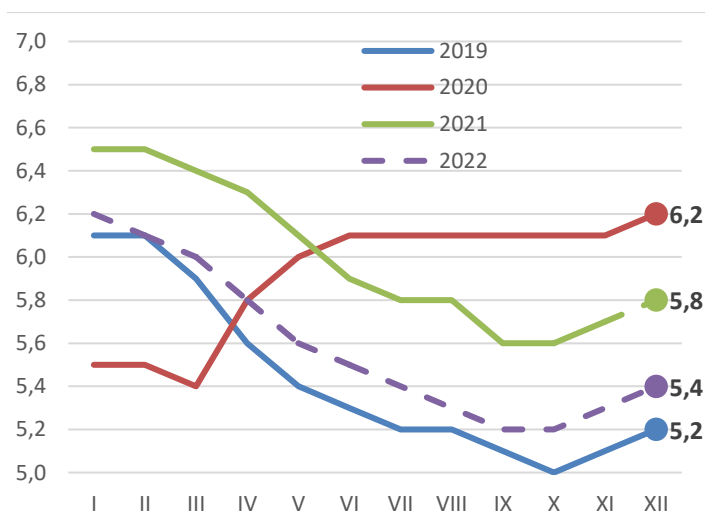
Obostrzenia związane z epidemią w największym stopniu dotyczyły sektora **usług rynkowych**, którego wiele gałęzi było administracyjnie „zamrażanych”. Mimo to spadki w całym sektorze usług rynkowych nie były tak duże jak w przemyśle i budownictwie, chociaż sytuacja w różnych segmentach sektora była zróżnicowana. Najgłębsze spadki zbiegały się z trzema pierwszymi falami epidemii, a w całym dotychczasowym przebiegu kryzysu najmocniej dotknięte zostały zakwaterowanie i gastronomia. Są to działalności, w przypadku których upatrywać należy ryzyka ewentualnych nowych obostrzeń w razie realizacji negatywnych scenariuszy rozwoju kolejnych fal epidemii koronawirusa. Według szacunków IPAG, wartość dodana w usługach rynkowych zaczęła ponownie wzrastać od drugiego kwartału 2021 roku, po czterech kolejnych kwartałach spadku. Według przewidywań IPAG, w 2021 roku tempo wzrostu wartości dodanej w usługach rynkowych wyniesie 4,2 proc., a w 2022 roku wzrośnie do 5,4 proc.

Wzrost w handlu zagranicznym

Pozytywnym zaskoczeniem w przebiegu kryzysu związanego z pandemią koronawirusa były wyniki

notowane przez **eksport**. Pomimo recesji, która wystąpiła u wszystkich głównych partnerów handlowych Polski, eksport (w konwencji rachunków narodowych) w kryzysowym 2020 roku nie zmniejszył się, ale nieznacznie wzrósł. Wysokie roczne tempo odnotowane zostanie w 2021 roku. IPAG szacuje je na 11,7 proc. Jeszcze szybciej wzrastał będzie **import**, którego tempo wzrostu w 2021 roku wyniesie 14,6 proc. Zarówno eksport, jak i import wolniej wzrastać będą w roku następnym. Tempa ich wzrostu wyniosą odpowiednio 5,3 oraz 5,6 proc. Wyższe tempo wzrostu importu niż eksportu wynikało będzie w dużej mierze ze wzrostu zapotrzebowania na pochodzące z importu dobra inwestycyjne. W skali całego 2021 roku, w porównaniu z rokiem 2020, odnotowana zostanie aprecjacja średniego **kursu złotego** względem dolara amerykańskiego i deprecjacja względem euro. W 2022 roku kurs złotego stopniowo będzie się umacniać.

Stopa bezrobocia (%)

Źródło: GUS, IPAG

Spadająca stopa bezrobocia

Stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec trzeciego kwartału wyniosła 5,6 proc. Oznacza to jej spadek o 0,5 punktu procentowego w porównaniu z sytuacją sprzed roku oraz o 0,3 punktu procentowego w porównaniu z końcem pierwszego półrocza. Nadmienić przy tym należy, że spadek ten tylko częściowo tłumaczyć można czynnikami sezonowymi. Analizując zjawisko w perspektywie rocznej, stwierdzić należy, że sytuacja na rynku pracy jest korzystna dla pracowników, a w niedalekiej perspektywie w coraz większym stopniu odczuwalne

będą, już obecnie obserwowane, trudności w znalezieniu pracowników przez pracodawców. Według prognozy IPAG, dzięki korzystnej koniunkturze gospodarczej, stopa bezrobocia osiągnie poziom 5,8 proc. na koniec 2021 roku, a w roku następnym obniży się ona do 5,4 proc.

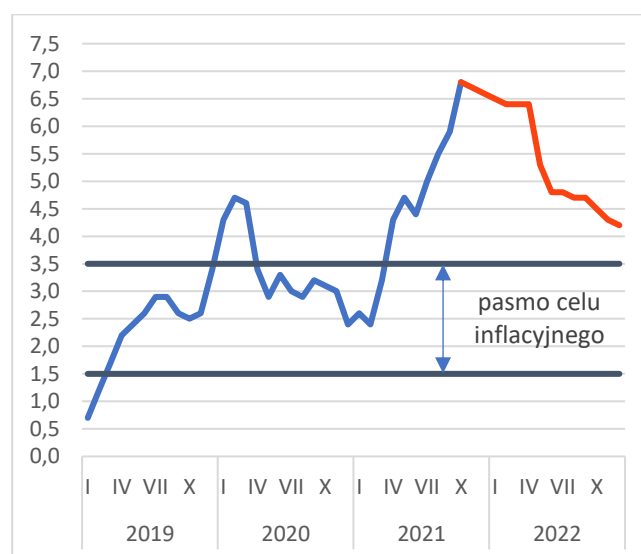
Na rynku pracy począwszy od drugiego kwartału 2021 roku ponownie obserwowany jest wzrost **przeciętnego zatrudnienia** w gospodarce narodowej, po wcześniejszych czterech kwartałach spadku. Spodziewać się należy stopniowego wzrostu tego parametru także w perspektywie kolejnych najbliższych kwartałów. W końcu 2021 roku oraz w 2022 roku na dynamikę **przeciętnego realnego wynagrodzenia brutto**, mocno oddziaływać będzie wysoka stopa inflacji oraz niedobory wykwalifikowanych pracowników. Realne wynagrodzenia nie będą wzrastać w tak wysokim tempie, jak miało to miejsce w okresie bezpośrednio poprzedzającym wybuch epidemii.

Inflacja poza pasmem celu inflacyjnego

Średnie tempo wzrostu cen dóbr i usług konsumpcyjnych, czyli **inflacja**, wyniosło w okresie od lipca do września 5,4 proc. Poziom inflacji na koniec trzeciego kwartału ukształtował się na poziomie 5,9 proc., co oznacza, że znajdował się znacznie powyżej dopuszczalnego przez NBP pasma wahań wokół celu inflacyjnego, a według wstępnych danych (tzw. szybkiego szacunku) w październiku jeszcze bardziej się od tego pasma oddalił – inflacja wzrosła do 6,8 proc., czyli poziomu nienotowanego od 2001 roku. Niepokoi trwające od lutego 2021 roku przyspieszanie wartości miesięcznych wskaźników inflacji. Głównymi przyczynami tak wysokiego wzrostu inflacji są rosnące dynamicznie ceny czynników energii, pokrzyzysowe odbicie koniunktury gospo-

darczej oraz ekspansywna polityka fiskalna i monetarna państwa, a także osłabienie kursu złotego wobec dolara i euro. W pierwszych trzech kwartałach 2021 roku, w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego, najbardziej wzrosły ceny transportu (o 11,5 proc.), użytkowania mieszkania lub domu i nośników energii (o 6,4 proc.) oraz łączności, restauracji i hoteli (o 5,5 proc.). Spadły natomiast ceny odzieży i obuwia (o 0,9 proc.).

Inflacja (% r/r)

Źródło: GUS, IPAG

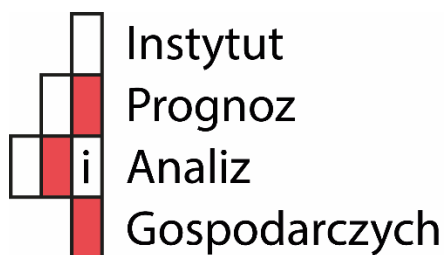
Według prognozy IPAG, do końca 2022 roku inflacja w Polsce utrzymać się będzie na poziomie powyżej dopuszczalnej granicy odchylenia celu inflacyjnego NBP, wynoszącej 3,5 proc. W roku bieżącym średni poziom inflacji wynosić będzie 4,8 proc., a jej poziom w grudniu wyniesie 6,6 proc. Z kolei w 2022 roku tempo wzrostu cen konsumpcyjnych nieco spowolni: inflacja średnioroczna wyniesie 5,2 proc., a grudniowa 4,2 proc.

Prognozy IPAG z 3 listopada 2021 r.		Kwartały 2021				2021	Kwartały 2022				2022
		I	II	III	IV		I	II	III	IV	
PKB (wyrównany sezonowo)	wzrost w %	1,4	1,6	2,5	1,6		1,3	1,0	1,2	1,2	
PKB	wzrost w %	-0,8	11,2	4,6	5,8	5,1	5,4	4,7	5,3	5,2	5,2
Wartość dodana w przemyśle	wzrost w %	7,5	27,2	6,8	3,5	9,4	4,3	2,1	4,5	6,5	4,5
Wartość dodana w budownictwie	wzrost w %	-14,9	3,1	12,5	9,3	5,1	12,1	6,8	3,7	5,0	6,1
Wartość dodana w usługach rynkowych	wzrost w %	-1,4	8,1	3,7	6,0	4,2	6,4	4,2	5,8	5,1	5,4
Popyt krajowy	wzrost w %	0,3	12,4	4,8	7,9	6,5	5,8	5,0	5,4	5,2	5,3
Spożycie ogółem	wzrost w %	0,3	10,3	2,1	5,8	4,7	6,2	2,1	5,0	3,2	4,1
Spożycie indywidualne	wzrost w %	0,1	13,1	2,5	6,4	5,6	7,2	2,2	6,3	4,7	5,1
Nakłady brutto na środki trwałe	wzrost w %	1,7	5,6	6,5	17,6	8,8	2,5	8,2	6,5	7,6	7,2
Produkcja sprzedana przemysłu	wzrost w %	7,8	30,2	10,5	6,7	13,8	6,2	3,5	5,3	7,2	5,9
Produkcja sprzedana budownictwa											
- pełna zbiorowość	wzrost w %					4,7					6,8
- przeds. zatrudniające powyżej 9 osób	wzrost w %	-13,2	2,1	6,7	5,2	2,5	12,8	9,2	4,7	5,3	7,3
Inflacja (CPI; średnio w okresie)	wzrost w %	2,7	4,5	5,4	6,7	4,8	6,4	5,3	4,7	4,4	5,2
Inflacja (CPI; k.o.)	wzrost w %	3,2	4,4	5,9	6,6	6,6	6,4	4,8	4,7	4,2	4,2
Podaż pieniądza nominalnie (k.o.)	wzrost w %	14,4	7,4	8,6	10,5	10,5	10,7	12,5	12,7	9,5	9,5
Przeciętne wynagrodzenia brutto realne	wzrost w %	3,8	4,8	3,9	3,6	3,7	3,5	3,1	3,5	4,0	3,4
Przeciętne zatrudnienie w GN	wzrost w %	-1,4	1,1	2,1	2,6	1,2	2,9	2,3	2,2	1,8	1,9
Stopa bezrobocia rejestrowanego (k.o.)	%	6,4	5,9	5,6	5,8	5,8	6,0	5,5	5,2	5,4	5,4
Eksport (GUS/RN)	wzrost w %	7,3	29,2	6,0	4,8	11,7	5,3	2,5	6,2	6,9	5,3
Import (GUS/RN)	wzrost w %	10,3	34,5	8,1	6,5	14,6	5,8	3,1	6,5	6,9	5,6
Saldo obrotów bieżących BP (krocząco)	% PKB	2,7	1,7	1,2	0,4	0,4	0,2	0,0	-0,2	-4,0	0,4
Średni kurs dolara (NBP)	PLN/USD	3,77	3,76	3,87	4,0	3,8	3,9	3,8	3,8	3,7	3,8
Średni kurs euro (NBP)	PLN/EUR	4,55	4,53	4,57	4,6	4,6	4,6	4,5	4,5	4,4	4,5

Kwartałne tempa wzrostu PKB podawane są w odniesieniu do analogicznego kwartału roku poprzedniego w cenach stałych, średniorocznych roku poprzedniego. Wyjątek stanowi tempo wzrostu PKB podawane w dwóch konwencjach – w porównaniu z analogicznym kwartałem roku poprzedniego (ceny stałe średnioroczne roku poprzedniego) oraz w porównaniu do poprzedniego kwartału, po eliminacji czynników sezonowych (ceny stałe przy roku odniesienia 2015).

Źródło: dane historyczne – GUS, NBP (czarny kolor); szacunki i prognozy – IPAG (czerwony kolor)

dr Bohdan Wyżnikiewicz, Jacek Fundowicz, Krzysztof Łapiński

Instytut Prognoz i Analiz Gospodarczych Fundacja Naukowa

specjalizuje się w opracowaniach określanych jako ekonomia stosowana,
przygotowuje ekspertyzy i raporty w następujących obszarach tematycznych:

Ocena gospodarczych skutków regulacji

Pionierskie raporty sektorowe

Badanie i monitoring sektorów gospodarczych

Strategie rozwoju i ekspertyzy

Prognozy ekonomiczne

Krótko- i długookresowe prognozy makroekonomiczne (od 1994 roku)

Model branżowego ryzyka inwestycyjnego (od 1992 roku)

przygotowuje opracowania przekrojowe, takie jak:

Uaktualniane na bieżąco bazy prognoz makroekonomicznych
najważniejszych organizacji międzynarodowych i rządu

Badania szarej strefy gospodarczej i jej skutków dla gospodarki i sektorów

Analizy rozkładu dochodów na różnych szczeblach

Więcej informacji na stronie WWW.IPAG.ORG.PL

ZAPRASZAMY!